

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOSE „(DUOMENYS NESKELBTINI)“ (DUOMENYS NESKELBTINI) PASKELBTOS INFORMACIJOS

SK-355, 2024

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje gautas Pareiškėjos skundas (registracijos Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje Nr. SK-355, 2024) dėl publikacijose „(Duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacijos) paskelbtos informacijos (toliau – Skundas).

Skunde nurodoma, kad Publikacijose be Pareiškėjos sutikimo paskelbtas jos atvaizdas, gyvenamosios vietos adresas, gyvenamojo namo nuotraukos, MB „(Duomenys neskelbtini)“ gaunamas pelnas.

Siekdamas objektyvaus ir visapusiško tyrimo žurnalistų etikos inspektorius kreipėsi į viešosios informacijos rengėją (skleidėją) UAB „(Duomenys neskelbtini)“ dėl paaiškinimų pateikimo. Paaiškinimus pateikė UAB „(Duomenys neskelbtini)“ direktorė-redaktorė.

Paaiškinimuose nurodoma, kad Publikacijomis keliami klausimai dėl korupcijos regimybės (*Duomenys neskelbtini*) savivaldybėje (toliau – Savivaldybė). Pareiškėja yra susijusi su Savivaldybės mero (toliau – Meras) patarėju A. B., kuris yra Savivaldybės (*Duomenys neskelbtini*) komisijos (toliau – Komisija), paskyrusios Savivaldybės finansinę paramą Pareiškėjos įmonės veiklos vykdymui, narys. Pareiškėja yra minėto Mero patarėjo sutuoktinės sesuo. Publikacijose nurodoma, kad A. B. iki šiol privačių interesų derinimo deklaracijoje nėra nurodęs ryšio su Pareiškėja. Savivaldybės tarybos (*duomenys neskelbtini*) patvirtinto aprašo „(Duomenys neskelbtini)“ (toliau – Aprašas) 22 punktas nurodo, jog paramos gavėjai sutinka būti viešinami žiniasklaidos priemonėse, o pagal 21 punkto reikalavimą, pareiškėjas įsipareigoja viešinti skirtą paramą, informuodamas visuomenę, todėl Pareiškėja, kreipdamasi dėl paramos iš Savivaldybės gavimo, turi būti atvira viešumui. Publikacijomis siekta kelti viešojo intereso klausimus dėl galimo Savivaldybės veikimo neskaidriu būdu priimant sprendimus.

Temos aktualumą nulemia ir tai, kad Pareiškėjos tėvas bei sesuo buvo finansiniai Mero rėmėjai rinkiminiu laikotarpiu. Be to, Pareiškėjos tėvas buvo vienas iš Mero rinkimų komiteto steigėjų. (*Duomenys neskelbtini*) m. rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą metu rinkimų rezultatų skaičiavimą organizavo Savivaldybės rinkimų komisija, kurioje dirbo Pareiškėjos sesuo. Tai kelia įtarimus, kad Meras turi tiesioginį interesą atsilyginti savo finansiniams rėmėjams, politiniams bendražygiams bei rinkimų komisijų nariams, skirdamas jiems ar jų šeimos nariams Savivaldybės finansavimą.

Žurnalistinio tyrimo metu 2024 m. gruodžio 13 d. kreiptasi į Pareiškėją siūlant pateikti poziciją, tačiau ji tai daryti atsisakė, nurodant „Jei jums reikia, informacijos ieškokite kur norite, aš jums nepadėsiu“. Paaiškinimuose pažymima, kad Publikacijose Pareiškėjos nuotrauka pateikta reprezentatyviais tiksliais, nesiekiant patenkinti visuomenės smalsumo, todėl Publikacijoms iliustruoti parinkta tik po vieną Pareiškėjos nuotrauką. Publikacijoms iliustruoti parinkta tokia nuotrauka, kurioje Pareiškėja yra neutralioje aplinkoje, neatskleidžiant jos privataus gyvenimo detalių.

Nors Skunde nurodoma, jog paskelbta informacija apie Pareiškėjos gyvenamąją vietą, tačiau Pareiškėjos gyvenamosios vietos adresas sutampa su www.rekvizitai.lt nurodomu jai priklausančios įmonės adresu, todėl adresas skelbtas pagrįstai, siekiant informuoti apie Pareiškėjai priklausančią įmonę. Taip pat ir informacija apie įmonės finansinę būklę paskelbta remiantis minėtoje internetinėje svetainėje esančia informacija ir paskelbta tik tiek, kiek tai susiję su Publikacijų tema apie Savivaldybės skirtą paramą.

Taip pat paaiškinimus pateikė UAB „*(Duomenys neskelbtini)*“ žurnalistas. Paaiškinimuose nurodoma, kad atlikdamas tyrimą domėjosi Pareiškėjos įmone, todėl Publikacijoje yra nurodomas įmonės registracijos adresas bei tuo adresu esančio pastato vaizdas. Informaciją apie Pareiškėjos įmonės finansinę būklę buvo reikšminga paskelbti atsižvelgiant į tai, kad pagal bazinę smulkaus verslo skatinimo idėją, parama turėtų būti skiriama tik jaunoms, pradedančioms veikti įmonėms, kurios savo veikloje negauna pelno, bet siekia įsitvirtinti Savivaldybėje arba kurios kuria naujas darbo vietas ir kurioms galėtų būti reikalinga parama. Pareiškėjos įmonė yra ilgai ir pelningai veikiantis juridinis asmuo, todėl kilo klausimų dėl galimo neskaidrumo paskiriant paramą būtent jai. Be to, minėtas juridinis asmuo 2024 m. neįkūrė nei vienos naujos darbo vietos, nors paramos vienas iš tikslų – padėti kurti naujas darbo vietas. Paaiškinimuose akcentuojama, kad atliekant tyrimą buvo kreiptasi ir į Savivaldybės administracijos direktorę, klausiant, kodėl didžiausia paramos suma buvo skirta jau septintus metus sėkmingai ir pelningai veikiančiai Pareiškėjos įmonei, tačiau atsakymas iš Savivaldybės nebuvo gautas.

Išnagrinėjęs Pareiškėjos Skundą Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VII), 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679) nuostatų laikymosi požiūriu, Inspektorius

nustatė:

Pareiškėja kreipėsi dėl teisės į asmens duomenų ir privataus gyvenimo apsaugą pažeidimo.

Dėl žurnalistų etikos inspektoriaus atsakomybės

Pareiškėja Skunde nurodė, kad paskelbiant jos atvaizdą be sutikimo buvo pažeistos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) nuostatos. Remiantis teismų praktika, žurnalistų etikos inspektorius neturi pagrindo vadovautis visomis taisyklėmis, kurios taikytinos nagrinėjant civilines bylas, nes CK reglamentuoja privatinis teisinius santykius. Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencija yra apibrėžta viešosios teisės normose, būtent pagrindinės taisyklės yra nustatytos VII, kuriuo ir privalo vadovautis minėta institucija, įgyvendindama savo kompetenciją (Lietuvos

vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2012 m. birželio 28 d. nutartis byloje Nr. A-602-2287/2012). Taigi, priimant sprendimą žurnalistų etikos inspektorius vertina Skunde pateiktą informaciją remdamasis jam priskirtina kompetencija.

Dėl Pareiškėjos statuso

Teisiniam situacijos vertinimui svarbu nustatyti Pareiškėjos statusą, kadangi priklausomai nuo to skiriasi saviraiškos laisvės apsaugos lygmuo. VII 2 straipsnio 76 dalyje nustatyta, kokie asmenys pripažįstami viešaisiais. Esminis VII 2 straipsnio 75 dalyje asmenų priskyrimo viešųjų kategorijai požymis – asmens nuolatinė veikla turi turėti reikšmės viešiesiems reikalams, kas reiškia, kad asmenų, atitinkančių nurodytoje įstatymo normoje įvardytus požymius, veikla turi būti viešojo intereso objektu (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2021 m. kovo 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-323-492/2021). Tai reiškia, kad veikla turi būti viešojo (visuomenės) intereso objektas. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju Pareiškėja nelaikytina viešuoju asmeniu.

Dėl Pareiškėjos teisių į asmens duomenų ir privataus gyvenimo apsaugą

Nagrinėjamu atveju svarbu rasti balansą tarp asmens duomenų tvarkymo, teisės į privatumą ir saviraiškos laisvės. Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 25 straipsnyje įtvirtinta laisvė gauti ir skleisti informaciją. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Tačiau minėta laisvė nėra absoliuti ir gali būti saistoma tam tikrų ribojimų, kuriuos nustato įstatymai ir kurie demokratinėje visuomenėje būtini apsaugoti žmonių teises (LVAT 2011 m. balandžio 28 d. nutartis byloje Nr. A-62-787/2011).

ADTAI 1 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad šis įstatymas taikomas kartu su Reglamentu (ES) 2016/679) ir jo įgyvendinamaisiais teisės aktais. Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 1 punkte numatyta, kad asmens duomenys – bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius.

Asmens duomenų tvarkymas apima bet kokią automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenų rinkiniais atliekamą operaciją ar operacijų seką, kaip antai: rinkimą, įrašymą, rūšiavimą, sisteminimą, saugojimą, adaptavimą ar keitimą, išgavą, susipažinimą, naudojimą, atskleidimą persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimą ar sujungimą su kitais duomenimis, apribojimą, ištrynimą arba sunaikinimą (Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 2 dalis).

Pagrindiniai su asmens duomenų tvarkymu susiję principai yra įtvirtinti Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnyje: teisėtumo, sąžiningumo ir skaidrumo; tikslo apribojimo principas; duomenų kiekio mažinimo principas; tikslumo principas; saugojimo trukmės apribojimo principas; vientisumo ir konfidencialumo principas, o duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad būtų

laikomasi visų išvardintų principų, ir sugebėti įrodyti, kad jų buvo laikomasi (atskaitomybės principas). Atsižvelgiant į tai, asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu (a) duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais; (b) tvarkyti duomenis būtina siekiant įvykdyti sutartį, kurios šalis yra duomenų subjektas, arba siekiant imtis veiksmų duomenų subjekto prašymu prieš sudarant sutartį; (c) tvarkyti duomenis būtina, kad būtų įvykdyta duomenų valdytojui taikoma teisinė prievolė; (d) tvarkyti duomenis būtina siekiant apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto ar kito fizinio asmens interesus; (e) tvarkyti duomenis būtina siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas; (f) tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni, ypač kai duomenų subjektas yra vaikas (Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktikoje akcentuojama, kad teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso. Svarstant, ar pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar žinios yra teisingos, t. y. ar jos atitinka tikrovę (LAT 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-569-06).

Įstatymų leidėjas yra numatęs atvejus, kada privačios informacijos atskleidimas galimas ir be asmens sutikimo. Minėtos išimtys reglamentuotos VII 14 straipsnio 3 dalyje, kur nustatyta, kad informacija gali būti atskleista be asmens sutikimo, kai: 1) ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas; 2) informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą; 3) informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias viešo asmens privataus gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes.

Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktikoje akcentuojama, jog privačių duomenų paskelbimo teisėtumas kiekvienu atveju vertinamas individualiai, atsižvelgiant į šių duomenų paskelbimo aplinkybes. Būtent dėl to kiekvienu atveju reikia atskirti publikacijas apie asmens privataus gyvenimo detales ir publikacijas apie faktus, kurie gali prisidėti prie diskusijos viešojo intereso klausimais (EŽTT 2015 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje Couderc ir Hachette Filipacchi Associés prieš Prancūziją, Nr. 40454/07).

Pareiškėja kreipėsi dėl Publikacijoje be jos sutikimo paskelbto atvaizdo, gyvenamosios vietos adreso, gyvenamojo namo nuotraukų bei valdomos įmonės MB „(Duomenys neskelbtini)“ (toliau – Įmonė) gaunamo pelno. Iš aptarto įstatyminio reglamentavimo seka, kad Publikacijose nurodant minėtą informaciją, kiekvienas skaitytojas Pareiškėją gali identifikuoti. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjos skundžiama paskelbta informacija laikytina asmens duomenimis bei privačia informacija apie Pareiškėją.

Pažymėtina, kad viešojo intereso sąvoka įstatymuose nėra reglamentuota. Šios sąvokos samprata seka iš teismų praktikos, kurioje viešasis interesas apibrėžiamas kaip visuomenės ar jos dalies interesai, kuriuos valstybė, vykdydama savo funkcijas, įpareigota užtikrinti ir tenkinti. Taip pat teismų praktikoje nurodoma, kad viešasis interesas suprantamas kaip objektyviai egzistuojantis teisėtas asmens ar asmenų grupės lūkestis, kurį asmuo (asmenų grupė) puoselėja teisinėje

valstybėje ir kuris išeina už privataus intereso ribų (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutarimas). Taigi, viešasis interesas paprastai yra susijęs su klausimais, kurie daro poveikį ir yra reikšmingi visuomenei. Publikacijose analizuojama situacija, kai Pareiškėjos Įmonė gavo finansavimą iš Savivaldybės biudžeto, o Pareiškėja yra susijusi su Mero patarėju ir Komisijos, kuri svarstė dėl paramos skyrimo, nariu. Iš to seka, kad Publikacijose keliami klausimai dėl galimo interesų konflikto. Tai reiškia, kad skundžiamų Publikacijų tikslas – informuoti visuomenę apie galimą interesų konfliktą bei galimai neskaidriu būdu Savivaldybės skirstytą finansinę paramą verslui. Klausimai, keliantys diskusijas, susiję su socialine ar kokia kita problema, apie kurią visuomenė norėtų būti informuota, neabejotinai patenka į viešąjį interesą. Atsižvelgiant į Publikacijų kontekstą, nekyla abejonių, kad jose aptariami viešojo intereso klausimai.

Nagrinėjamu atveju informacijos apie Pareiškėją paskelbimas kyla iš viešojo intereso. Pareiškėja yra Įmonės, kurios veiklos plėtrai Savivaldybė skyrė paramą, vadovė. Kaip jau minėta, Pareiškėja yra Mero patarėjo bei Komisijos, kuri svarstė dėl paramos skyrimo, nario sutuoktinės sesuo. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad interesų konfliktas yra situacija, kai deklaruojantis asmuo, atlikdamas tarnybines pareigas ar vykdydamas tarnybinį pavedimą, turi priimti ar dalyvauti priimant sprendimą arba įvykdyti pavedimą, kurie susiję ir su jo privačiais interesais. Įstatymo 3 dalyje numatyta, kad privatūs interesai – deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens) suinteresuotumas asmenine turtine ar neturtine nauda, deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens) moralinė skola, moralinis įsipareigojimas ar kitas panašaus pobūdžio interesas deklaruojančiam asmeniui atliekant tarnybines pareigas. Įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje apibrėžta, kad viešieji interesai – visuomenės suinteresuotumas, kad deklaruojantys asmenys visus sprendimus priimtų nešališkai ir teisingai. Įstatymo 1 dalyje nustatyta, kad artimi asmenys – deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (toliau – partneris), taip pat jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įseserės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai. Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjos šeima (tėvas ir sesuo) buvo finansinė Mero rėmėja rinkiminiu laikotarpiu. Be to, Pareiškėjos tėvas buvo vienas iš Mero rinkimų komiteto steigėjų, o Pareiškėjos sesuo – rinkimų komisijos narė. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjos šeima (tėvas ir sesuo) rėmė Merą rinkiminiu laikotarpiu, o Pareiškėjos sesers sutuoktinis yra Mero patarėjas bei Komisijos, kuri svarstė dėl paramos skyrimo Įmonei, narys, visuomenei pagrįstai kyla klausimų dėl galimo interesų konflikto. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSI) 4 straipsnyje įtvirtinti pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda. Savivaldybės veikloje turi būti paisoma visų principų, tarp jų ir interesų derinimo bei viešumo ar skaidrumo, kurie reiškia, kad savivaldybės gyventojai dalyvauja tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus, o savivaldybės atitinkamai informuoja vietos gyventojus apie savo veiklą, sprendimų projektus, priimtus sprendimus ir sudaro sąlygas vietos gyventojams tiesiogiai dalyvauti planuojant ir įgyvendinant savivaldybės sprendimus. Reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę principas numato, jog savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo

administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą. Įstatymų leidėjas, įtvirtindamas minėtus principus, užtikrino, kad valstybės institucijų veikla būtų vieša ir taip būtų išvengta, jog institucijos priimtų sprendimus visuomenei nežinant ar neturint galimybių dalyvauti. Būtent dėl to visuomenei turi būti žinomi su valdžios institucijų sprendimais susiję asmenys. Publikacijose analizuojama situacija, kai Pareiškėjos Įmonei skirta parama iš Savivaldybės lėšų, o sprendimą dėl to priėmė Komisija, kurios nariu yra Pareiškėjos sesers sutuoktinis. Pažymėtina, kad paaiškinimuose nurodoma, jog atliekant žurnalistinį tyrimą buvo kreiptasi į Savivaldybę ir gauta informacija, kad Komisijos narių sąrašas laikytinas „konfidencialiu“, todėl daugiau nieko nei tai, kas buvo paskelbta Savivaldybės svetainėje, viešinti negali. Tačiau vėliau Savivaldybė atsiuntė redakcijai Komisijos narių sąrašą, kuriame buvo ir Mero patarėjo, Pareiškėjos sesers sutuoktinio, pavardė. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje akcentuojama, kad Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja, jog visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (Konstitucinio Teismo 2022 m. birželio 21 d. nutarimas). Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga asmenims, dirbantiems valstybės ar savivaldybės tarnyboje, nešališkai, sąžiningai ir tinkamai atlikti tarnybines pareigas, teisės aktuose nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad nekiltų abejonių, jog toks konfliktas yra, nesinaudoti tarnybinėmis pareigomis ar tarnybiniu statusu asmeninei naudai gauti. Publikacijose nurodoma, kad Mero patarėjas, Pareiškėjos sesers sutuoktinis, privačių interesų deklaracijoje iki šiol nėra nurodęs ryšio su Pareiškėja. Remiantis LVAT praktika, viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu, veikla vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją, pripažįstami neteisėtais (LVAT 2011 m. gegužės 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I444-14/2011). Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VAĮ) 4 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtintas vienas iš pagrindinių principų, kuriais grindžiama vietos savivalda – savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principas, reiškiantis, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus. Publikacijose nurodoma ne tik, kad Komisijos, kuri svarstė dėl paramos Pareiškėjos Įmonei skyrimo, narys yra Pareiškėjos sesers sutuoktinis, bet ir aptariama, jog finansinė parama skirta ne tik Pareiškėjai, bet ir jos seseriai, minėto Komisijos nario sutuoktinei. Neabejotina, kad finansinės paramos iš Savivaldybės lėšų skyrimo klausimai Pareiškėjai ir jos seseriai kelia klausimų dėl galimo interesų konflikto, o tai nulemia visuomenės abejones dėl Savivaldybėje priimamų sprendimų nešališkumo ir skaidrumo. Publikacijose paskelbtas atliktas žurnalistinis tyrimas apie galimai neskaidrų Savivaldybės paramos skirstymą su Mero aplinka susijusiems asmenims. Pagalba savo šeimos nariams, giminaičiams bei kitiems artimiems asmenims, naudojantis einamomis pareigomis ar ryšiais, apibrėžiamas kaip nepotizmas. Atkreiptinas dėmesys, kad naudojimas tarnybinėmis pareigomis savo paties ar artimų asmenų privačių poreikių tenkinimui, yra viena iš korupcijos formų. Nepotizmas kyla iš jau minėto privataus intereso, siekiant naudoti sau ar artimiesiems naudojantis galimybe asmeniškai priimti sprendimus dėl minėtų asmenų arba paveikti kitų asmenų, sprendžiančių dėl artimų asmenų, sprendimus.

Būtent tokia situacija sukelia interesų konfliktą. Nagrinėjamu atveju Publikacijose keliami klausimai dėl ryšio tarp Pareiškėjos, kaip paramos gavėjos, ir Mero patarėjo, kaip vieno iš sprendimų skirti paramą, galimo priėmėjo. Kaip jau minėta, Mero patarėjas yra Komisijos, kuri sprendė dėl finansinės paramos skyrimo Pareiškėjos Įmonei, narys. Įmonės, kuriai buvo paskirta parama, vadovė yra Mero patarėjo, Komisijos nario, sutuoktinės sesuo. Tai reiškia, kad Pareiškėja, būdama Mero patarėjo, Komisijos nario, sutuoktinės sesuo, yra jam artima giminaitė. Iš jau aptarto įstatyminio reguliavimo seka, kad giminystės arba artimųjų ryšys yra vienas iš pagrindų galimam interesų konfliktui kilti, kadangi tokių asmenų atžvilgiu priimami sprendimai gali kelti pagrįstą abejonių dėl jų objektyvumo. Nors nagrinėjamu atveju finansinė parama skirta ne Mero patarėjui ir Komisijos nariui asmeniškai, tačiau paramos iš viešųjų lėšų skyrimas jo sutuoktinei bei sutuoktinės seseriai, Pareiškėjai, yra nemažiau reikšmingas visuomenei. Remiantis EŽTT praktika, vietinė spauda turi turėti galimybę surengti atvirą ir be kliūčių visuomeninę diskusiją klausimais, sukeliančiais nepatogumų regioninei valdžiai, nes tai reiškia galimybę vietinei spaudai suvaidinti esminį vaidmenį, užtikrinant tinkamą politinės demokratijos funkcionavimą (EŽTT 2007 m. liepos 31 d. sprendimas byloje Dyuldin&Kislov v. Rusija, bylos Nr. 25698/02). Laikraštis UAB „(Duomenys neskelbtini)“ orientuotas į (Duomenys neskelbtini) rajono visuomenę, t. y. vietinę spauda. Publikacijose skelbiamas informacija Savivaldybės bendruomenei aktualia tema, susijusia su Savivaldybės veikla. Minėtas laikraštis platinamas Savivaldybėje, todėl jis laikytinas vietine spauda. Iš Konstitucijos seka saviraiškos laisvė ir piliečių teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą. Taigi, viešasis interesas užtikrina visuomenės teisę stebėti ir dalyvauti valstybės įstaigų sprendimų priėmimo procese bei reaguoti kilus klausimams dėl galimo neskaidrumo valstybinėse įstaigose. Nagrinėjamu atveju poreikis visuomenei gauti iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) informaciją kilo būtent dėl Pareiškėjos valdomos Įmonės gautos paramos iš viešųjų lėšų. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo 3 straipsnyje detalizuojančiame asmenų, pretenduojančių dirbti, dirbančių ir dirbusių valstybinėje tarnyboje, prievolės, nustatyta, kad viešųjų interesų viršenybei užtikrinti asmenys, dirbantys valstybinėje tarnyboje, privalo teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad nekiltų abejonių, jog toks konfliktas yra, t. y. vengti net šališkumo regimybės. To paties įstatymo 11 straipsnyje nustatyta, kad asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą; prieš pradėdant tokio sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūrą arba pačios procedūros metu asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, privalo informuoti savo tiesioginį vadovą ar institucijos vadovo įgaliotą atstovą ir asmenis, kurie kartu dalyvauja sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūroje, apie esamą interesų konfliktą ir nusišalinti nuo dalyvavimo tolesnėje procedūroje. Taigi, įstatymų leidėjas detalios sureguliuo interesų konflikto klausimus, akcentuojant nepotizmo riziką bei būtinybę užtikrinti institucijų priimamų sprendimų objektyvumą.

Nagrinėjamu atveju Publikacijose keliami klausimai, ar nebuvo pasinaudota tarnybine padėtimi skirstant viešąsias lėšas. Minėtas reguliavimas numato pareigą asmeniui nusišalinti nuo klausimų svarstymo esant net menkiausiai interesų konflikto regimybei. Aptariamam atveju Mero patarėjas buvo Komisijos, svarsčiusios dėl paramos skyrimo Pareiškėjos įmonei, narys. Kaip nurodoma paaiškinimuose, žurnalistinio tyrimo metu, siekiant patikrinti bei surinkti informaciją,

buvo kreiptasi tiek į Savivaldybę, tiek į Pareiškėją, tačiau Savivaldybė pateikė tik Komisijos narių sąrašą, kuris patvirtino, kad Mero patarėjas buvo Komisijos narys, o Pareiškėja atsisakė teikti informaciją. Žurnalistinio tyrimo metu nebuvo gauta informacijos, patvirtinančios, kad svarstant paramos skyrimo Pareiškėjos Įmonei klausimą Mero patarėjas būtų nusišalinęs. Taigi, Publikacijomis siekiama informuoti visuomenę apie galimą interesų konfliktą Savivaldybėje, tokiu būdu užtikrinant visuomenės teisę į informaciją.

Pažymėtina, kad Pareiškėjos sesers situotinio, kaip Tarybos nario, statusas nulemia itin aukštą skaidrumo, teisėtumo reikalavimą ir atitinkamai didesnę visos visuomenės interesą domėtis jo veikla, kai tai susiję su šeimos nariais ar artimaisiais. Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktika, skaidrumo principo laikymasis vykdant viešąsias funkcijas turi būti derinamas su pagrindinėmis teisėmis, nustatant pusiausvyrą tarp bendrojo intereso tikslo ir nagrinėjamų pagrindinių teisių. Akcentuojama, kad asmens duomenų tvarkymas pagal nacionalinės teisės nuostatas dėl interesų derinimo, kiek juo siekiama užtikrinti, kad valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti šių sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią kilti interesų konfliktams, taip pat atsirasti ir plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje, yra vienas iš pagrindų asmens duomenų naudojimui. Atsižvelgiant į tai, asmens duomenys gali būti viešai paskelbiami, kai tai iš tikrųjų gali sustiprinti atsakingų asmenų sąžiningumo ir nešališkumo garantijas, užkirsti kelią interesų konfliktams ir padėti kovoti su korupcija viešajame sektoriuje. Publikacijose aptariama situacija patvirtina minėtą įstatyminių reguliavimą, pagal kurį Mero patarėjo dalyvavimas Komisijoje, skyrusioje paramą jo artimųjų verslui, kelia interesų konflikto riziką ir pagrįstų abejonių dėl tokių sprendimų objektyvumo. Viešasis interesas reikalauja skaidrumo, o nepotizmo prevencija yra esminė kovos su korupcija dalis. Kadangi Savivaldybė nepatvirtino, kad Pareiškėjos sesers situotinis nusišalino, kai buvo svarstomas klausimas dėl viešųjų lėšų skyrimo Pareiškėjos Įmonei, pagrįstai kyla klausimas, ar nebuvo pažeisti Įstatymo reikalavimai. Pažymėtina, kad EŽTT praktikoje akcentuojama žiniasklaidos svarba teikiant informaciją ir idėjas politiniais klausimais. Nors privačių asmenų apsauga yra didesnė nei viešųjų, tačiau tokios apsaugos ribos kiekvienu atveju turi būti vertinamos individualiai, atsižvelgiant į diskusijos svarbą viešajam interesui (EŽTT 1986 liepos 8 d. sprendimas byloje *Lingens v. Austria*, Nr. 9815/82). Priešingu atveju, ribojant žiniasklaidos saviraiškos laisvę, gali susidaryti situacija, kai žiniasklaida atgrasoma nuo prisidėjimo prie viešos diskusijos visuomenei reikšmingais klausimais. Nagrinėjamu atveju, nors Pareiškėja nėra viešasis asmuo, tačiau ji tiesiogiai susijusi su viešosiomis lėšomis – Pareiškėja vadovauja Įmonei, gavusiai Savivaldybės paramą. Pareiškėjos Įmonė gavo Savivaldybės paramą, o sprendimą dėl viešųjų lėšų paskirstymo priėmė jai artimas asmuo. Kadangi viešosios lėšos yra mokesčių mokėtojų pinigai, todėl jų paskirstymas turi būti atviras visuomenei, užtikrinant, kad sprendimai nebūtų priimami šališkai, veikiami ryšių, susijusių su einamomis pareigomis ar privačių interesų tenkinimu. Būtent tai nulemia, kad asmenys, susiję su viešosiomis lėšomis, neturi tokios pačios privataus gyvenimo bei asmens duomenų apsaugos kaip kiti privatūs asmenys. Iš to seka, kad asmenys, susiję su viešosiomis lėšomis, turi toleruoti didesnę visuomenės domėjimąsi jais bei jų vykdoma veikla. Atitinkamai žiniasklaida turi teisę kelti klausimus apie viešųjų lėšų skaidrumą, net jei tai susiję su privačiais asmenimis. Nagrinėjamu atveju problema kyla dėl to, kad paramą gavusi Įmonė yra tiesiogiai susijusi su Mero patarėjo artimaisiais. Tai reiškia, kad egzistuoja rizika,

jog lėšos galėjo būti paskirstytos ne pagal objektyvius kriterijus, o dėl asmeninių ryšių. Taigi, tokiose situacijose neabejotina viešojo intereso reikšmė, kadangi visuomenė turi teisę žinoti, kaip valdžios institucijos naudoja jos pinigus.

Iš analizuoto įstatyminio reguliavimo seka, kad skaidrumas yra esminis demokratinės valstybės principas, nes be jo kyla korupcijos ir nepotizmo grėsmė, o tai mažina visuomenės pasitikėjimą valdžia. Visuomenės informavimo priemonės tokiu atveju atlieka esminį „viešojo sergėtojo“ vaidmenį atskleidžiant galimus pažeidimus ir neetišką elgesį sudarant visuomenei galimybę įgyvendinti jos teisę vertinti valdžios institucijų sprendimus. Šiuo atveju tai reiškia, kad Pareiškėjos atvaizdo paskelbimas padeda visuomenei aiškiai identifikuoti asmenį, kuris vadovauja galimai nesąžiningai paramą gavusiai Įmonei ir tokiu būdu kuria visuomenei didesnę pasitikėjimą atliktu žurnalistiniu tyrimu. Pažymėtina, kad Publikacijoms iliustruoti parinkta viena Pareiškėjos nuotrauka, kurioje Pareiškėja užfiksuota viena, be pašalinių asmenų. Nuotraukoje Pareiškėja užfiksuota neutralioje aplinkoje, neatskleidžiant jokių jos privataus gyvenimo aplinkybių. Tai patvirtina, kad Pareiškėjos atvaizdas Publikacijose panaudotas siekiant nurodyti apie kokį konkretų asmenį kalbama ir taip užtikrinama, kad su situacija nebus susietas kitas asmuo, o ne siekiant patenkinti skaitytojų smalsumą. Iš to, kas aptarta, seka, kad viešųjų lėšų skirstymas turi būti skaidrus ir pagrįstas objektyviais kriterijais, todėl, atsižvelgiant į tai, jog Pareiškėjos valdoma Įmonė gavo viešąsias lėšas, jos atvaizdo paskelbimas yra viešojo intereso dalis. Tai reiškia, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjos atvaizdo paskelbimas nėra perteklinis ir informuoja visuomenę, kaip atrodo viešąsias lėšas gavęs asmuo, taip padedant išvengti visuomenės spėlionių ar situacijos interpretacijų. Nors Pareiškėjos atvaizdo skelbimas jai nėra malonus, tačiau atvaizdas paskelbtas pagrįstai, kadangi visuomenė turi teisę žinoti, kaip atrodo su galimai neskaidriu būdu gauta Savivaldybės parama susiję asmenys. Priešingu atveju, nepaskelbus Pareiškėjos atvaizdo, būtų sumažintas skelbiamos informacijos išsamumas. Atsižvelgiant į aptartą aplinkybių visumą, darytina išvada, kad Publikacijose Pareiškėjos atvaizdas paskelbtas ne siekiant patenkinti skaitytojų smalsumą, o viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui) vykdant pareigą informuoti visuomenę.

Skunde akcentuojama, kad Publikacijose paskelbtas Pareiškėjos gyvenamosios vietos adresas, gyvenamojo namo nuotrauka, MB „(Duomenys neskelbtini)“ gaunamas pelnas. Pažymėtina, kad Savivaldybės paramos tikslas – skatinti gyventojų verslumą. Parama gali pasinaudoti Savivaldybės teritorijoje veikiantys subjektai tiek pradedantys savo verslą, tiek kuriantys naujas darbo vietas ar įgyvendinantys naujas verslo idėjas. Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjos Įmonė registruota (*duomenys neskelbtini*). Būtent dėl to Publikacijose paskelbta informacija apie Įmonės registracijos datą yra esminė, siekiant tinkamai informuoti visuomenę apie tai, kad Įmonė nėra naujai įsteigtas juridinis asmuo ir jau daugiau nei šešerius metus pelningai vykdo veiklą. Kadangi Pareiškėjos valdomai Įmonei buvo skirta Savivaldybės parama, tai, ar Įmonė realiai vykdo veiklą ir ar nėra veikianti fiktyviai, turint tikslą tik pasinaudoti viešosiomis lėšomis, yra esminė viešąjį interesą tenkinanti aplinkybė. Atsižvelgiant į tai, kad Publikacijose aptariamas viešųjų lėšų skyrimas Įmonės veiklos vykdymui, informacija apie paramą gavusią Įmonę negali būti abstrakti. Be to, kadangi Savivaldybės parama skirta tik (*Duomenys neskelbtini*) rajone veikiantiems verslo subjektams, Publikacijose reikšminga nurodyti Įmonės registracijos vietą. Be aplinkybių, susijusių su Įmone, t. y. kur Įmonė registruota ir koks jos pelnas, nurodymo

Publikacijose aptariami klausimai prarastų aiškumą. Taip būtų pažeista visuomenės teisė į informaciją bei nebūtų pasiektas teisėto ir pagrįsto viešojo intereso tema parengtų Publikacijų tikslas. Taigi, nėra pagrindo išvadai, jog paskelbta informacija – Įmonės registracijos vieta bei gaunamas pelnas, paskelbti nepagrįstai.

Atkreiptinas dėmesys, nors, kaip minėta, aptariama situacija neabejotinai tenkina viešąjį interesą, kas sudaro pagrindą visuomenei žinoti Įmonės registracijos vietą, pelną bei kas ją valdo, tačiau tyrimo metu nenustatyta, kad Įmonės registracijos vietos nuotrauka prisideda prie siekiamo tikslo. Vertinant kiekvieną konkrečią situaciją dėl privataus pobūdžio informacijos paviešinimo leistinumo, būtina atsižvelgti į proporcingumą siekiamam tikslui. Atsižvelgiant į Publikacijų tikslą ir turinį, akivaizdu, kad Publikacijomis siekiama informuoti apie interesų konfliktą Savivaldybėje bei galimai nesąžiningu būdu Mero patarėjo artimųjų – sutuoktinės ir jos sesers, Pareiškėjos, veiklų vykdymui skirtą finansinę paramą iš viešųjų lėšų. Viena aplinkybė, kad Pareiškėjos gyvenamosios vietos adresas sutampa su Įmonės registracijos vieta, savaime nereiškia, jog ši informacija yra visuomeninės reikšmės. Tai reiškia, kad Publikacijas iliustruojant Pareiškėjos gyvenamojo namo nuotrauka, kuris sutampa su Įmonės registracijos vieta, neatskleidžiamos jokios reikšmingos aplinkybės. Iš to seka, kad Publikacijose nebuvo būtina skelbti Pareiškėjos namo nuotraukos. Nors, kaip jau minėta, visuomenės informavimo priemonės turi ne tik teisę, bet ir pareigą skelbti informaciją viešojo intereso klausimais, be kita ko, apie asmenis, susijusius su viešųjų lėšų skirstymu, tačiau tai neturi pažeisti asmenų teisės į privatų gyvenimą labiau nei tai būtina. Pareiškėjos gyvenamojo namo nuotrauka neprisideda prie Publikacijų turinio aiškumo, nepatvirtina jokių atlikto žurnalistinio tyrimo aplinkybių, nes pagrindinis Publikacijose analizuojamas klausimas – Savivaldybės skirtos paramos Įmonei skaidrumas bei galimas interesų konfliktas. Siekiant užtikrinti skaidrumą ir tinkamai informuoti visuomenę apie Įmonę, kuriai skirtos viešosios lėšos, Įmonės registracijos vieta, gaunamos pajamos, informacija apie Pareiškėją, kaip vadovę, pakankamai informuoja visuomenę, todėl Pareiškėjos gyvenamojo namo nuotraukos paskelbimas laikytina pertekline informacija ir yra nesuderinama su Publikacijose skelbiamos informacijos tikslu. Iš to seka, kad nėra pagrindo pripažinti, jog Įmonės registracijos vietos nuotrauka tenkina viešąjį interesą. Atsižvelgiant į tai, kad pagrindinis paskelbtos informacijos tikslas galėjo būti pasiektas ir be šios informacijos, t. y. paskelbus visuomenei tik Įmonės registracijos vietą, gaunamą pelną ir jos vadovę, Įmonės registracijos vietos nuotraukos paskelbimas laikytinas pertekline informacija.

Apibendrinant pažymėtina, kad Pareiškėja yra įmonės, kuriai skirta Savivaldybės parama, vadovė bei vieno iš Komisijos, kuri svarstė dėl paramos skyrimo, narių sutuoktinės sesuo. Nors šios aplinkybės nesuteikia viešojo asmens statuso Pareiškėjai, tačiau padidina visuomenės interesą domėtis Pareiškėja, kiek tai susiję su ja kaip paramos gavėja. Įvertinus viešojo intereso svarbą nagrinėjamu atveju, informacijos apie Pareiškėją ir Įmonę, kaip paramos gavėją, paskelbimas buvo ne tik teisėtas, bet ir būtinas, siekiant užtikrinti skaidrumą, visuomenės teisę žinoti bei Savivaldybės atskaitomybę. Skundžiama informacija (Pareiškėjos atvaizdas, valdomos Įmonės pelnas bei registracijos vieta) paskelbta tik tokia apimtimi, kiek tai susiję su Savivaldybės skirta parama Įmonei, todėl darytina išvada, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) buvo sąžiningas ir siekė teisėtų tikslų – pateikti su Savivaldybės parama ir galimu interesų konfliktu susijusią informaciją. Įvertinus apie Pareiškėją paskelbtos informacijos visumą, Publikacijų kontekstą bei

turinį, darytina išvada, kad paskelbiant Pareiškėjos asmens duomenis ir informaciją apie privatų gyvenimą, buvo siekiama teisėto ir pagrįsto tikslo – informuoti visuomenę apie galimai neskaidriu būdu gautą paramą valdomai Įmonei. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjos teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą apribojimas paskelbiant atvaizdą, Įmonės registracijos vietą ir gaunamą pelną, šiuo atveju buvo svarbus demokratinėje visuomenėje ir proporcingas siekiamam tikslui informuoti visuomenę visuomeninės reikšmės klausimu. Tačiau tyrimo metu nenustačius, kaip prie viešojo intereso įgyvendinimo prisideda Įmonės registracijos vieta, kuri yra ir Pareiškėjos gyvenamoji vieta, nuotrauka, pripažintina, kad ši informacija apie Pareiškėjos privatų gyvenimą nėra pateisinama viešojo intereso užtikrinimo būtinybe.

Remdamasis išdėstytais motyvais ir vadovaudamasis VII 50 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktu, 3 dalies 1 punktu, ADTAĮ 7 straipsnio 2 dalimi, 31 straipsnio 1 dalies 2 punktu, žurnalistų etikos inspektorius

nusprendė:

1. Pripažinti Pareiškėjos skundą dėl publikacijose „(Duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini) paskelbtos informacijos iš dalies pagrįstu.

2. Atmesti Pareiškėjos skundą dėl galimo asmens duomenų apsaugos pažeidimo.

3. Įspėti UAB „(Duomenys neskelbtini)“ dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo 14 straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatų pažeidimo paskelbiant nuotrauką, kurioje užfiksuotas Pareiškėjos gyvenamasis namas ir valdomos Įmonės registracijos vieta.

4. Išsiųsti sprendimą Pareiškėjai, UAB „(Duomenys neskelbtini)“.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami Regionų administraciniam teismui per 30 dienų nuo jų gavimo (paskelbimo) dienos.

Žurnalistų etikos inspektorė

Gražina Ramanauskaitė